

№ 15/1961.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
s e s framställning till Ålands landsting
med förslag till landskapslag om yrkesunder-
visning.

Den egentliga yrkesundervisningen, varmed man i riket avser den grundläggande yrkesundervisning, som står under Handels- och industriministeriets uppsikt, handhaves i landskapet för närvarande dels av Ålands yrkesskola, som fungerar som en landskapets centralyrkesskola, och dels av Ålands kock- och stuertskola, som är privatägd. Kommunal verksamhet inom denna bransch förekommer icke tillsviðare. Ålands yrkesskolas verksamhet regleras av landskapslagen den 29 mars 1949 angående landskapet Ålands yrkesskola (9/49) medan understöd åt Ålands kock- och stuertskola beviljats ur landskapsmedel enligt i riket gällande stadganden.

År 1958 antog riksdagen en lag om yrkesundervisningsanstalter (FFS 184/1958) som sedermera kompletterats med en verkställighetsförordning i början av år 1959 (FFS 3/59). Enligt dessa författningar skall yrkesundervisningen organiseras om på ett sådant sätt, att landets kommuner i allmänhet bli skyldiga att deltaga i kostnaderna för yrkesskolväsendet. Detta kan ske på olika sätt, genom att reservera platser i statens centralyrkesskola, genom att bilda en interkommunal allmän yrkesskola eller - i städer och köpingar med mer än 20.000 invånare - genom att inrätta en egen allmän yrkesskola. Denna nyordning av yrkesskolväsendet skall vara genomförd redan till början av år 1962.

För landskapets del synes blott ett av ovanstående alternativ vara tänkbart, d.v.s. bibehållande av Ålands yrkesskola såsom en centralyrkesskola med rätt och skyldighet för de åländska kommunerna att reservera minst det antal platser i densamma, som de nya principerna i riket föreskriva. Den för kompensationen av landskapets utgifter nödiga revisionen av lagstiftningen angående Ålands yrkesskola borde samtidigt inbegripa en komplettering med de stadganden, som avse att reglera understöd för redan existerande Ålands kock- och stuertskola och understöd för eventuella nyinrättade privata eller kommunala specialyrkesskolor.

Ovan uppdragna riktlinjer för en ny lagstiftning om Ålands yrkesskola och yrkesundervisningen i landskapet medför en redigering, som avviker från rikets lag om yrkesundervisningsanstalter. Därtill kommer, att vissa stadganden ur rikets förordning lämpligen böra intagas i landskapslagen medan en särskild landskapsförordning i ämnet borde upptaga blott stadganden med karaktär av verkställighetsföreskrifter.

Ålands yrkesskola planeras med följande avdelningar:

- 1) Metallarbetaravdelning, 2-årig kurs med intagning varje år i första

klassen av 10 elever (redan verksam);

2) Bil- och motormekanisk avdelning, 3-årig kurs med intagning av 12 elever i första klassen vart tredje år (redan verksam)

3) Avdelning för huslig ekonomi, 2-årig kurs med intagning av 12 elever i första klassen varje år;

4) Handelsavdelning, 1-årig kurs med intagning av 15 elever varje år (redan verksam); denna avdelning kommer måhända att ombildas till två-årig handelsskola;

5) Träbearbetningsavdelning, med tre alternerande 2-åriga kurser för båtbyggare, möbelsnickare och timmermän, med intagning av 10 elever varje år;

6) Sömnadsavdelning, 2-årig kurs med intagning av 12 elever vartannat år (redan verksam); samt

7) Elektroteknisk avdelning, 2-årig kurs med intagning av 10 elever varje år (redan verksam med alternerande fartygselektriker- och installatörskurs).

Vid fördelningen av anläggningskostnaderna och vid intagningen av elever vid statens centralyrkesskola utgår man enligt rikets nya lag från s.k. årliga elevplatser, vilkas antal bestämmes enligt antalet elever, som varje år kunna intagas i skolan. Enligt detta skulle Ålands yrkesskola i ovannämnd omfattning ha 67 årliga elevplatser. Landskapsstyrelsen räknar med detta platsantal som ett medelvärde, medan skolans verksamhet i det nya skolhuset troligen skulle inledas med 52 årliga elevplatser. Det största antal elevplatser, som inom den planerade byggnaden kan tänkas inrättas är 84 platser. Redan i sin nuvarande omfattning har skolan 41 platser. Efter skolhusets färdigställande inrättas två nya avdelningar varigenom platsantalet utökas tillräckligt för att möjliggöra en fördelning av platser på samtliga kommuner i landskapet. Då de flesta kommuner i landskapet visat sig intresserade av att tillförsäkra sig elevplats vid yrkesskolan, anser landskapsstyrelsen, att detta bör möjliggöras.

Enligt rikets lag skall stad teckna 3 årliga elevplatser för varje fullt tusental invånare och landskommun en årlig elevplats för samma invånarantal. Staten tecknar minst tjugu platser för varje hundratal kommunala obligatoriska platser. Enligt uppgift från handels- och industriministeriet har staten i praktiken övertagit 20 % på antalet kommunala obligatoriska platser. Anläggningskostnaderna fördelas så, att kostnaden per plats beräknas, varefter stad erlägger 50 % och landskommun 35 % av de egentliga byggnadskostnaderna per reserverad plats medan samtliga delägar-kommuner i övriga anläggningskostnader deltaga med 30 %.

Enligt i riket stadgade normer skulle landskapets kommuner vara skyldiga att teckna: Mariehamn 21 - med beaktande av att stadens folkmängd

sannolikt kommer att uppgå till mer än 7.000 då platsfördelningen slutligt fastställles - Finström 1, Föglö 1, Hammarland 1, Jomala 2, Lemland 1, Saltvik 1 och Sund 1 årlig elevplats, eller sammanlagt 29 platser. Räknas härpå 20 % blir landskapets platser 6 och totala platsantalet 35. Detta förslår sålunda icke ens till minimiantalet platser i skolan, sådan den är planerad efter nybygget.

Till Landstingets senaste höstsession inlämnade landskapsstyrelsen likväl en framställning med förslag till landskapslag om yrkesundervisning (27/1960), som beträffande fördelningen av de årliga elevplatserna var uppbyggd på rikets system. Landskapsstyrelsen avsåg därvid att begränsa den kommunala skyldigheten att reservera elevplatser till samma som i riket. Skulle det begärda extraordinarie anslaget för yrkesskolans skolhus ha beviljats på sådana villkor, att kommunerna måste teckna flera platser än det i riket föreskrivna antalet, så hade givetvis lagen måst ändras, om icke kommunerna frivilligt hade tecknat de erforderliga platserna.

Landskapsstyrelsens framställning kunde likväl icke omfattas av Landstinget. Redan Lag- och ekonomiutskottet ansåg, att platsfördelningen i lagen borde läggas upp utgående från 52 platser med kommunalt deltagande i kostnaderna för 43 av dem. Stora utskottet var i detta avseende av samma uppfattning och rekommenderade vidare, att lagförslaget skulle förkastas med hemställan hos landskapsstyrelsen om ny framställning i ämnet efter kommunernas hörande.

Landskapsstyrelsen har därefter hört kommunerna innan ny framställning uppgjordes. Därvid framlade landskapsstyrelsen tre olika alternativ, ett i överensstämmelse med rikets lag beträffande anläggningskostnaderna, ett överensstämmande med lag- och ekonomiutskottets förslag och ett helt nytt förslag, där platserna fördelats enligt kommunernas skattöreantal. Beträffande driftskostnaderna fanns tvenne alternativ att välja på, lag- och ekonomiutskottets med rikets lag överensstämmande förslag om fördelning enligt beläggning från de olika kommunerna och landskapsstyrelsens förslag om fördelning enligt skattöre mellan samtliga landskapets kommuner.

Kommunerna ha inkommit med utlåtanden i frågan, vilka sammanställts i bilaga II till denna framställning. Då någon klar opinion beträffande anläggningskostnaderna icke kan konstateras därav, har landskapsstyrelsen undersökt också andra möjligheter än de ovan nämnda alternativen för att åstadkomma en möjligast rättvis fördelning av anläggningskostnaderna. Därvid fann landskapsstyrelsen, att det tidigare nämnda medelvärdet för de årliga elevplatsernas antal, d.v.s. 67 platser, synes erbjuda bättre möjligheter till en rättvis fördelning än det tidigare förutsatta minimivärdet

52 platser. Av 67 platser borde 11 platser motsvarande 20 % av 56 reserveras av landskapet medan återstående 56 platser fördelas på kommunerna. Bibehålles förhållandet 3 till 1 mellan stad och landsbygd borde då Mariehamn teckna 1/2 plats för varje fullt hundratal invånare och landskommun 1/2 plats för varje fullt trehundratal invånare. För att ingen kommun skall bli helt utan plats och sålunda utan möjlighet att få in elever i skolan annat än på landskapets platser, har landskapsstyrelsen ansett skäligt föreslå, att kommun, som har mindre än 300 invånare likväl skall vara skyldig att reservera 1/2 plats. Platsfördelningen skulle på detta sätt bli: Brändö 1, Eckerö $1\frac{1}{2}$, Finström 3, Föglö $1\frac{1}{2}$, Geta 1, Hammarland 2, Jomala $3\frac{1}{2}$, Kumlinge 1, Kökar 1/2, Lemland $1\frac{1}{2}$, Lumparland 1/2, Saltvik 3, Sottunga 1/2, Sund 2, Vårdö 1/2 och Mariehamn 33 platser. Genom ökningen av platserna kommer den kommunala kostnadsandelen per plats enligt approximativ beräkning att uppgå till 1.015.000 mk i landskommun och 1.373.000 mk i Mariehamn.

Beträffande driftskostnaderna föreslåg landskapsstyrelsen senaste höst en fördelning enligt skattöreprincipen mellan samtliga landskapets kommuner. Vid behandlingen av den nya framställningen har landskapsstyrelsen dock efter omröstning stannat för lag- och ekonomiutskottets förslag, att fördelningen borde ske efter beläggning, med sådan komplettering av bestämmelsen, att tillfällig ökning av någon kommuns elevantal utöver det normala skall påverka hemkommunens andel i driftskostnaderna blott i begränsad omfattning. Detta föreslås genomfört sålunda, att blott en elev för varje av kommunen reserverad halv elevplats beaktas vid fördelningen, varigenom det överskjutande antalet elever kommer att fördelas på samtliga kommuner, som ha elever i skolan under ifrågavarande kalenderår.

Detaljmotivering.

1 §. I stället för den i riket använda termen "yrkesundervisningsanstalt" har landskapsstyrelsen använt termen "yrkesskola" då yrkesinstitut och yrkeslärlingsskolor knappast komma att inrättas i landskapet, ehuru möjlighet härför reserverats i lagförslaget (2 § 3 mom.).

2 §. Såsom redan i den allmänna motiveringen anfördes förutsätter landskapsstyrelsen, att nuvarande Ålands yrkesskola kommer att fortbestå som landskapets enda allmänna yrkesskola, då det icke förefaller troligt, att en allmän yrkesskola skulle tillkomma vid sidan om denna vare sig på kommunalt eller privat initiativ. Däremot kan industrialiseringen i landskapet medföra privat yrkesundervisning. Möjlighet bör också beredas för kommun att inrätta specialyrkesskola, i synnerhet som det kan medföra lättnad i kommunens skyldighet att reservera elevplatser i Ålands yrkesskola. Med stöd av 2 mom. kan i landskapet inrättas en landskapets sjömansskola. Den

på Suomen Joutsen inrättade sjömansskolan, Statens yrkesskola för sjömän, är helt finansierad med statens medel.

3-4 §§. innehålla stadganden, som äro gemensamma för såväl Ålands yrkesskola som kommunala och privata specialyrkesskolor. Närmare bestämmelser om skolornas förvaltning och organisation skola utfärdas uti landskapsförordning. I riket finnes vid centralyrkesskola förutom i dessa paragrafer nämnda myndigheter också ett yrkesskolråd, där de till skolan anslutna kommunerna äro representerade. Då Landstinget representerar så gott som alla landskapets kommuner, synes det onödigt att ytterligare inrätta en kommunal representation vid yrkesskolan, varför landskapsstyrelsen icke i förslaget upptagit någon motsvarighet till yrkesskolrådet.

5 §. För att klargöra budgeteringssystemet torde ett stadgande om att Ålands yrkesskola skall betraktas som en centralyrkesskola vara påkallat.

6 §. För fördelningen av anläggningskostnaderna redogjordes redan i den allmänna motiveringen. Här må blott påpekas, att frivillig teckning av platser givetvis är möjlig, även om det icke förefaller sannolikt, att någon kommun skulle ha intresse av att teckna flera platser sedan den kommunala skyldigheten ökats på det sätt förslaget innehåller

Ehuru intresset för inrättande av elevinternat icke förefaller särskilt starkt på fasta Åland, har landskapsstyrelsen ansett, att stadgandena härom böra intagas i förslaget. De aktuella byggnadsplanerna för yrkesskolan omfatta icke elevinternatet, men plats för denna byggnad har reserverats på tomt. Då kommunernas utgifter i samband med skolhusets uppförande komma att stiga till betydande belopp, torde det icke vara skäl att taga ställning till elevinternatets inrättande, förrän den aktuella byggnadsetappen blivit förverkligad. I riket har från statens sida reserverats minst 25 % av platserna i centralyrkesskolornas elevhem enligt vad handels- och industriministeriet meddelat landskapsstyrelsen.

Bestämmanderätten om yrkesskolans elevplatser tillkommer landskapsstyrelsen. Nedgår invånarantalet i en kommun så mycket, att kommunen icke mera vore skyldig att ha så många platser, som den ursprungligen reserverat, kan överlåtelse av plats till annan kommun tillåtas eller också kan landskapet inlösa platsen. I riket är kommun likaså skyldig att lösa in ytterligare en plats då invånarantalet stiger över det följande tusentalet. Då detta i landskapet kunde leda till, att Mariehamn snabbt skulle komma att inlösa såväl ledigblivande platser i landskommunerna som också landskapets platser, har landskapsstyrelsen ansett nödigt föreslå, att

ingen kommun skall vara skyldig att teckna tilläggsplatser förrän kommunen enligt rikets lagstiftning vore skyldig att inneha större antal platser än den ursprungligen reserverat.

7 §. Ehuru handelsavdelningen enligt gällande rikslagstiftning icke är en avdelning vid yrkesskolan utan en särskild skola, vars verksamhet regleras enligt lagen den 26 maj 1939 om handelsläroanstalter (FFS 155/39) jämte verkställighetsförordning (FFS 165/42), har landskapsstyrelsen likväl upptagit den som en avdelning och inräknat platsantalet i sammanlagda antalet årliga elevplatser. Regeringen har nämligen den 21.10 1960 överlämnat till riksdagen en proposition, vari föreslås, att handelsskolor må inrättas som avdelningar vid yrkesskolor. Landskapsstyrelsen har dessutom för avsikt att i ett senare skede ta upp frågan om denna avdelnings ombildande till en tvåårig handelsskola. På grund av det för närvarande oklara läget beträffande handelsavdelningens status, har landskapsstyrelsen icke upptagit handelsavdelningen bland de uppräknade obligatoriska avdelningarna. I 10 § har dock ett stadgande om rätt att i landskapsförordning utfärda närmare föreskrifter om denna avdelning intagits.

8, 9 och 11 §§. Stadgandena överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslagstiftningen.

12-16 §§. För kostnadsfördelningen redogjordes redan i den allmänna motiveringen. Här må dock tilläggas, att fördelningen av elevhemskostnaderna måste verkställas skilt, eftersom Mariehamns stad icke är skyldig att deltaga i elevhemmet och även kommunerna emellan en annan fördelning av driftskostnaderna än den för skolan gällande kommer att bli regel. Uppenbarligen kommer ett eventuellt elevinternat att i främsta rummet anlitas av elever från skärgården. Då fördelningen av driftskostnaderna skall ske efter beläggning, kommer sålunda dessa kostnader att främst falla på skärgårdskommunerna.

Beräkningsgrunden för elevplatsernas antal, intagen i förslagets 12 § 2 mom., saknar motsvarighet i rikets lagstiftning men är överensstämmande med en tolkning av stadgandena, som tillämpas vid handels- och industriministeriet. I landskapet är man tvungen att åtminston tillsvidare på vissa kurser intaga elever blott vartannat eller vart tredje år, då skolan annars skulle förlora i mångsidighet eller också bleve överdimensionerad för det nuvarande utbildningsbehovet i landskapet. Det följer också härav, att man utan större svårigheter kan utvidga utbildningskapaciteten på en avdelning om det skulle visa sig behövt.

För erläggande av kommuns andel i anläggningskostnaderna kan beviljas en betalningstid på upp till fem år; enligt lagändring i riket av den 13.11 1959 (FFS 409/59) ända upp till sju år för kommun i svag ekonomisk

ställning. Landskapets fattigaste kommuner kunna enligt 16 § (motsvaras i riket av lagens 21 §) beviljas specialunderstöd såväl för anläggnings- som driftskostnader.

17-22 §§. I riket gällande normer angående understöd åt kommunala och privata specialyrkesskolor ha intagits i förslaget i sakligt överensstämmande utformning.

23 §. Enligt rikets lag (27§) skall kommunerna vidtaga erforderliga åtgärder för att lagen skall kunna tillämpas från och med år 1962. Ehuru det icke förefaller sannolikt att Ålands yrkesskolas byggnadsplaner kunna förverkligas till början av sagda år, torde skolan redan i sin nuvarande omfattning kunna finansieras med tillämpning av de nya stadgandena.

24 §. De detaljföreskrifter, som erfordras för landskapslagens verkställighet och tillämpning, skola utfärdas genom landskapsförordning.

25 §. Rikets nya lagstiftning kommer, beträffande kommunernas skyldighet att deltaga i centralyrkesskolornas anläggnings- och driftskostnader, att tillämpas från och med den 1 januari 1962. I överensstämmelse härmed skall landskapslagen träda i kraft från och med år 1962. De nya stadgandena om understöd för kommunala och privata yrkesskolor kunna beroende därav tillämpas i landskapet till och med år 1961, liksom landskapsstyrelsen tidigare tillämpat rikets stadganden om understöd för privata yrkesundervisningsanstalter vid beviljande av understöd åt Ålands kock- och stuertsskola.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vördsamt förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g
om yrkesundervisning.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Om skolformerna och undervisningen.

1 §.

Med yrkesskola avses i denna landskapslag skola, som meddelar grundläggande yrkesundervisning och vidare-utbildning på industrins och byggnadsverksamhetens, hantverkets, näringsekonomens samt med dem jämförbara serviceyrkens, ävensom på samfärdselns område, jämte kompletterings- och specialkurser, som anordnas vid densamma, samt annan därmed jämförlig undervisningsanstalt.

2 §.

Ålands yrkesskola är landskapets allmänna yrkesskola. Skolans syftemål är att på grundvalen av folkskolans kurs meddela eleverna för yrkesfärdigheten nödiga kunskaper och i skolans egna verkstäder en så mångsidig arbetsundervisning, att yrkesskicklighet på grund härav inom viss tid kan uppnås.

Landskapet, kommun, sammanslutning av kommuner, enskild person eller samfund må upprätthålla specialyrkesskola, som meddelar undervisning på något specialområde eller inom några av de yrkesgrenar, som skolans ägare företräder.

I landskapet må inrättas yrkeslärlingsskola för undervisning av yrkeslärlingar och yrkesinstitut för vidare- och specialutbildning av yrkesmän samt undervisning i arbetsledning och -organisation. Beträffande anstalt, som blivit godkänd av landskapsstyrelsen, gäller vad i denna landskapslag är stadgat om yrkesskola.

3 §.

Vid yrkesskola skall för dess ledning och förvaltning finnas en bland skolans lärare utsedd rektor.

För meddelande av undervisning och för vägledning i praktiskt arbete samt för skolans förvaltning och ekonomi må vid yrkesskola finnas ordinarie och extraordinarie lärare samt befattningshavare.

4 §.

Varje yrkesskola skall hava en direktion, som svarar för skolans verksamhet, samt reglemente och läroplan, vilka äro fastställda av landskapsstyrelsen.

2 kap.

Om Ålands yrkesskola.

5 §.

Ålands yrkesskola upprätthålles av landskapet såsom centralyrkesskola för landskapet Åland.

För skolans verksamhet upptages årligen i landskapets ordinarie inkomst- och utgiftsstat erforderliga medel enligt för statens centralyrkesskolor gällande principer.

6 §.

Mariehamns stad är skyldig att i Ålands yrkesskola reservera en halv årlig elevplats för varje fullt hundratal invånare och landskommun i landskapet en halv årlig elevplats för varje fullt trehundratal invånare. Kommun, som har mindre än trehundra invånare, skall likväl reservera en halv elevplats. Övriga elevplatser äro landskapets platser.

Ökas folkmängden i kommun, sedan den reserverat elevplatser i Ålands yrkesskola enligt 1 mom., är kommunen skyldig att reservera nya platser sålunda, att den förfogar över det antal elevplatser, som den enligt rikets lag skulle vara skyldig att reservera.

Har kommun en eller flera platser i annan skola för yrkesutbildning, må landskapsstyrelsen efter prövning minska det antal platser, som kommunen skall vara skyldig att reservera i Ålands yrkesskola. Landskapsstyrelsen må även annars, då synnerliga skäl påkalla det, bevilja kommun lättnad i den i 1 och 2 mom. stadgade skyldigheten att reservera elevplatser.

Landskommun, som reserverar elevplatser i Ålands yrkesskola, är skyldig att reservera elevhemsplatser i förhållande till elevplatserna.

Angående överlåtelse av elevplats till kommun besluter landskapsstyrelsen. Kommun må icke utan landskapsstyrelsens tillstånd överlåta sin elevplats till annan kommun. Landskapsstyrelsen må på synnerliga skäl med kommuns medgivande återinlösa av kommunen reserverad elevplats, om medel därför anvisats i landskapets utgiftsstat.

7 §.

Vid Ålands yrkesskola skall finnas åtminstone metallarbets-, maskinreparations-, elektricitets-, träbearbetnings-, sömnads- och närings-ekonomiavdelningar, vilka kunna intaga minst åtta elever åt gången.

Vid skolan bör efter behov anordnas undervisning i form av kurser eller på annat sätt för att meddela undervisning åt yrkeslärningar och med dem jämförliga personer, som icke kunna få undervisning i annan yrkesundervisningsanstalt.

8 §.

Lärotiden vid Ålands yrkesskola är 1-4 läsår i enlighet med vad landskapsstyrelsen särskilt förordnar för varje studielinje. Läsåret bör omfatta 220 arbetsdagar.

Den teoretiska och den praktiska undervisningen bör motsvara de fordringar, som näringslivet ställer på varje särskilt yrke. Den praktiska undervisningen bör omfatta övningsarbeten samt produktiv verksamhet i den av läroplanen bestämda omfattningen.

9 §.

Av yrkesskolans läroplan, som skall fastställas av landskapsstyrelsen, bör framgå huru undervisningen är ordnad enligt studielinjer, läroämnena och antalet veckotimmar eller totalantalet timmar i dem samt det centrala innehållet i varje läroämne.

Vid yrkesskolan skall användas av landskapsstyrelsen godkända läroböcker.

10 §.

Till yrkesskolan kan anslutas en handelsskola såsom en avdelning vid yrkesskolan. Närmare bestämmelser om avdelningens inrättande, finansiering och förvaltning utfärdas i landskapsförordning.

11 §.

Kommunal eller privat yrkesskola må med ägarens samtycke av landskapet övertagas och förenas med Ålands yrkesskola i den mån medel härför anvisats i landskapets inkomst- och utgiftsstat.

Vid yrkesskolan må inrättas av landskapet upprätthållna avdelningar i syfte att tillgodose behovet av yrkesutbildning.

3 kap.Om fördelningen av kostnaderna för Ålands yrkesskola.

12 §.

Kommun, som enligt 6 § reserverar elevplatser i Ålands yrkesskola, är pliktig att i proportion till de av kommunen reserverade elevplatserna och med iakttagande av den nedan föreskrivna kostnadsfördelningen till landskapet erlagga de av skolans inrättande direkt föranledda kostnaderna.

Landskapsstyrelsen fastställer anläggningskostnaderna för Ålands yrkesskola och bestämmer på grundvalen av dem överlåtelsepriset för en elevplats genom att dela anläggningskostnaderna med antalet elevplatser i skolans första klasser. Vid avdelning, som intager elever i första klassen vartannat år, anses finnas hälften så många elevplatser som högsta antalet elever i första klassen. Vid avdelning, som intager elever i första klassen vart tredje eller fjärde år, fastställles anta-

let elevplatser på motsvarande sätt genom delning med tre eller fyra.

Elevhems anläggningskostnader fastställas särskilt, varefter överlåtelsepriset för en plats i elevhemmet bestämmes genom att anläggningskostnaderna delas med antalet platser i elevhemmet.

Kostnader för grundförbättringar på byggnader samt för tilläggsanskaffningar av arbetsmaskiner och övriga inventarier delas årligen såsom ovan stadgas.

Landskapsstyrelsen må på ansökan och på villkor, som landskapsstyrelsen bestämmer, bevilja kommun betalningstid under högst fem, eller, om kommunen är i svag ekonomisk ställning, högst sju år för erläggande av i 1 och 2 mom. avsedda överlåtelseavgifter. Vid beviljande av betalningstid bör gängse ränta på den obetalda delen bestämmas.

13 §.

Kostnaderna för skolans inrättande fördelas mellan landskapet och de i skolan enligt 6 § delaktiga kommunerna sålunda, att Mariehamns stad svarar för 50 procent och landskommunerna för 35 procent av de nedan i 2 mom. avsedda byggnadskostnaderna samt staden och nämnda landskommuner för 30 procent av övriga anläggningskostnader, i vardera fallet beräknat i proportion till antalet elevplatser, som kommunerna reserverat.

Såsom godtagbara byggnadskostnader anses kostnader, föranledda av röjning och utjämning av tomt, för skola nödiga undervisnings-, verkstads- och ekonomibyggnaders försättande i fullt användbart skick, anordningar för anskaffande av vatten och kraft, byggande av nödiga vägar, inhägnader och andra fasta anläggningar, uppgörande av ritningar och arkitektarvode.

Till kostnader för inrättande av skolan hänföres därutöver kostnader för uppförande av nödiga bostadsbyggnader, elevhem och lärarbostäder, jämte ekonomibyggnader, för anskaffning av arbetsmaskiner och verktyg, skolinventarier och undervisningsmateriel, elevernas inkvarteringsutrustning och spisattiralj samt renhållnings- och hälsovårdsmateriel ävensom annan i själva skolan och elevhemmet erforderlig utrustning, så ock för arvoden åt byggnadskommissionen och andra åtgärder, som oundgängligen böra bekostas.

Kommun, som önskar reservera elevplatser utöver det i 6 § stadgade antalet, skall deltaga i kostnaderna för skolans inrättande enligt i 1 mom. stadgade grunder.

Mariehamns stad befrias likväl från deltagande i de kostnader, vilka föranledas av inrättandet av elevhem om ett dylikt hem ur stadens synpunkt icke anses nödigt. Staden bör dock utan ersättning överlåta för

skolan lämpligt och tillräckligt stort tomtområde.

14 §.

Landskapets kommuner äro skyldiga att samfällt deltaga i yrkes- skolans årliga underhållskostnader med 35 procent av de kostnader, som belöpa sig på de av kommunerna reserverade platserna. Kommunernas kostnadsandel fördelas mellan kommunerna i proportion till de använda elevplatserna, likväl så, att mer än en elev för varje av kommunen reserverad halv årlig elevplats icke beaktas. Såsom använda elevplatser anses medeltalet elever i början av vår- och höstterminen.

Vid bestämmandet av de årliga underhållskostnaderna beaktas avlöningsutgifter och pensioner samt årliga kostnader för lyse, värme, vatten och drivkraft, för underhåll och reparation av lokaliteter, maskiner, arbetsredskap och inventarier, för kansli- och tryckningsarbeten, så ock för anskaffande av lärar- och elevbibliotek samt undervisningstillbehör, råämnen, förnödenheter och rengöringsmedel, för fri skolmåltid åt eleverna, för brand- och olycksfallsförsäkringspremier samt för läkemedel och läkararvoden. Från summan av utgifterna skola erhållna inkomster avdragas.

15 §.

Kostnaderna för upprätthållandet av elevhemmet fördelas så, att den del, som belöper sig på de av kommunerna reserverade platserna fördelas mellan kommunerna i proportion till de använda elevhemsplatserna såsom i 14 § 1 mom. är sagt. Kostnaderna för landskapets elevhemsplatser erläggas av landskapet.

Vid fastställandet av avgiften för en elevhemsplats böra de inkomster beaktas, som influtit genom elevhemmets användning.

16 §.

Åt landskapets fattigaste kommuner må erläggas specialunderstöd för deltagande i kostnaderna för inrättande och upprätthållande av Ålands yrkesskola. Sådant understöd erlägges för anläggningskostnader och för underhållskostnadernas vidkommande med högst 20 procent dernas vidkommande med högst 30 procent/av de godtagbara totala utgifterna per elevplats.

4 kap.

Om understöd åt kommunala och privata yrkesskolor.

17 §.

Landskapsstyrelsen må på ansökan bevilja yrkesskola i landskapet rätt till årligt landskapsunderstöd, ifall skolan anses vara av behovet påkallad och om tillräckliga förutsättningar för fortsatt upprätthållande av skolan föreligga. Understödet utgår med 65 procent av de verkliga utgifterna. På synnerliga skäl kan landskapsstyrelsen fast-

ställa yrkesskolans landskapsunderstöd till lägre belopp än 65 procent, dock icke till lägre än 50 procent.

Vid bestämmandet av de verkliga utgifterna beaktas de i 14 § 2 mom. nämnda utgifterna, i den mån de provas nödvändiga, samt de egna byggnadernas hyresvärde fränsett tomtens värde och den del av byggnadernas värde, vilken motsvarar av landskapet beviljat byggnadsunderstöd för skolan, ävensom hyresbeloppen för upphyrda utrymmen, för vilkas hyra skolans ägare icke erhåller annat understöd.

Överlåtande av yrkesskola, som erhåller landskapsunderstöd, till annan ägare, eller väsentlig utvidgning av densamma må äga rum endast med landskapsstyrelsens tillstånd.

18 §.

Sedan yrkesskola blivit av landskapsstyrelsen godkänd såsom berättigad till landskapsunderstöd och reglemente och läroplan fastställt för skolan, beviljar landskapsstyrelsen understöd för skolans anläggning och underhåll enligt vad nedan stadgas. För byggnadskostnader må likväl understöd beviljas innan läroplan blivit fastställd.

Villkor för erhållande av landskapsunderstöd äro:

- 1) att skolan ej upprätthålles för ernående av ekonomisk vinst;
- 2) att skolan förfogar över tillfredsställande lokaliteter och nödig undervisnings- och arbetsmateriel samt för undervisningen erforderliga verkstäder;
- 3) att skolan har stadgat antal elever;
- 4) att skolans lärare innehava föreskriven kompetens;
- 5) att medellösa elever beviljas befrielse från eller nedsättning i elevavgifterna med minst 10 procent av elevavgifternas totalbelopp; samt
- 6) att de som understöd erhållna medlen användas till de ändamål, för vilka de beviljats, och att oanvänt understöd återställes till landskapet.

19 §.

Understöd för anskaffande av egna lokaliteter må beviljas yrkesskola efter prövning inom ramen för i landskapets utgiftsstat anvisade anslag.

För anläggning av verkstäder och för utvidning av sådana beviljas såsom landskapsunderstöd 75 procent av priset på av landskapsstyrelsen nödigbefunna arbetsredskap, kraft- och arbetsmaskiner samt till verkstädernas inredning hörande inventarier.

För anskaffning av egentliga skolinventarier och undervisningsmateriel beviljas i landskapsunderstöd 65 procent av priset på av land-

-14-

skapsstyrelsen nödigbefunna materiel.

20 §.

För utgifter, föranledda av allmänna kompletterings- och specialkurser, som icke höra till den egentliga läroplanen, beviljas understöd inom ramen för landskapets utgiftsstat.

21 §.

Yrkesskola, som åtnjuter landskapsunderstöd och som försäkrar innehavarna av tjänst eller befattningsvid yrkesskolan för invaliditet, ålderdom eller begravningshjälp, erhåller av landskapsmedel i understöd hälften av varje erlagd försäkringspremie, dock ej mera än ett av landskapsstyrelsen fastställt belopp för varje försäkrad om året. Understöd erlägges likväl icke för den del av försäkringspremien, som skulle överskrida försäkringspremien för sådan pensionsförmån, som är fastställd för innehavare av motsvarande landskapstjänst eller -befattning. Försäkring bör tecknas i försäkringsanstalt, som landskapsstyrelsen godkänner.

Har i 1 mom. nämnd försäkring tecknats, beaktas icke pension, som erlägges åt pensionsförsäkrad, vid beräkandet av de verkliga utgifterna enligt 17 § 2 mom.

22 §.

Befinnes yrkesskola, som åtnjuter landskapsunderstöd, icke uppfylla stadgade villkor eller yppa sig i dess verksamhet missförhållanden, vilka trots framställda anmärkningar icke avhjälpas, har landskapsstyrelsen befogenhet att besluta om indragning av landskapsunderstödet för yrkesskolan i dess helhet eller för den del av densamma, som befunnits icke motsvara sitt ändamål, samt meddela föreskrifter därom, i vilken ordning indragningen skall verkställas och huru med den egendom skall förfaras, som anskaffats med landskapsunderstöd.

Lag samma vare, om yrkesskola upphör med sin verksamhet.

5 kap.

Särskilda stadganden.

23 §.

Kommun, som enligt denna landskapslag är skyldig att reservera platser i Ålands yrkesskola, skall före utgången av år 1961 reservera föreskrivet antal platser i yrkesskolan eller anhålla om i 6 § 2 mom. avsedd lättnad i skyldigheten att reservera elevplatser.

24 §.

Närmare anvisningar angående verkställigheten och tillämpningen av denna landskapslag utfärdas genom landskapsförordning.

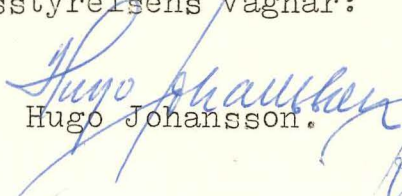
-15-

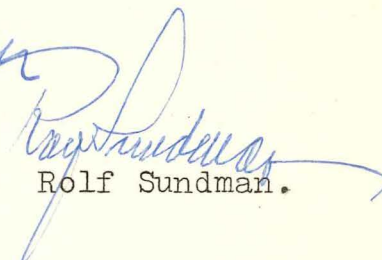
25 §.

Denna landskapslag tillämpas från den 1 januari 1962. Genom den-
samma upphäves landskapslagen den 29 mars 1949 angående landskapet
Ålands yrkesskola (9/49) jämte däri senare fastställda ändringar.

Mariehamn den 8 mars 1961.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd  Hugo Johansson.

Lagberedningssekreterare  Rolf Sundman.

Bilaga I.Elevernas lokala fördelning vid Ålands yrkesskola 1956 - 1960.

Uppgifterna gäller eleverna vid höstterminens början varje läsår.

	1956-57	1957-58	1958-59	1959-60	1960-61	1958-61	Medeltal per år
Brändö	-	-	-	-	-	1	-
Eckerö	-	-	1	2	3	6	2
Finström	8	4	6	5	9	20	7
Föglö	1	2	5	6	8	19	6
Geta	-	3	3	-	3	6	2
Hammarland	5	4	4	5	3	12	4
Jomala	7	8	9	9	8	26	9
Kumlinge	-	-	-	2	1	3	1
Kökar	1	-	-	1	1	2	1
Lemland	5	4	6	4	2	12	4
Lumparland	1	1	1	1	2	4	1
Saltvik	5	6	7	5	3	15	5
Sottunga	-	-	-	-	-	-	-
Sund	1	1	1	4	2	7	2
Vårdö	1	-	1	1	3	5	2
Mariehamn	4	6	15	17	15	47	10
Houtskär		2	2			2)	
Pargas			1			1)	
Jakobstad				1		1)	2
Korpo				1		1)	
Hitis					1	1)	
Summa	39	41	62	65	64	191	

Elevernas vid kvällskurser lokala fördelning vid Ålands yrkesskola.

	1956-57	1957-58	1958-59	1959-60	1960-61
Eckerö			1	1	
Finström			1	4	3
Föglö			1		
Hammarland				3	2
Jomala	6	3	10	30	21
Kumlinge					1
Kökar			1	1	
Lemland			1		
Lumparland				1	1
Saltvik			2	5	1
Sund				2	
Vårdö				1	
Mariehamn	5	11	23	37	23
Summa	11	14	40	85	52

Bilaga II.Kommunernas utlåtanden över kostnadsfördelningen vid
Ålands yrkesskola.

<u>Kommun.</u>	<u>Anläggningskostnader.</u>	<u>Driftskostnader.</u>
Brändö	= Lag-& ekon.utsk.	Efter skattöre
Eckerö	Efter skattöre	"
Finström	= Lag-&ekon.utsk.	"
Föglö	"	"
Geta	Enligt rikets lag	"
Hammarland	Efter skattöre	"
Jomala	= Lag-&ekon.utsk.	"
Kumlinge	Efter skattöre	"
Kökar	= Lag-&ekon.utsk.	Efter beläggning
Lemland	"	Efter skattöre
Lumparland	Enligt rikets lag	"
Saltvik	"	"
Sottunga	"	Efter beläggning
Sund	Efter skattöre	Efter skattöre
Vårdö	Enligt rikets lag, i andra hand efter skattöre.	"
Mariehamn	Enligt rikets lag	Efter beläggning
<u>Sammanställning:</u>		
Lag-& ekon.utsk.	6	3
Enligt rikets lag	6	(3)
Efter skattöre	4	13

ÅLANDS LANDSKAPSSTYRELSE

Mariehamn den 4 januari 1961.

№ 50/1961.

B.D. 3092/368-60.Till Stadsfullmäktige i Mariehamn och
samtliga kommunalfullmäktige i landska-
pet Åland.

Landskapsstyrelsen överlämnade den 21 oktober detta år till Ålands landsting en framställning med förslag till landskapslag om yrkesundervisning (27/60). Denna framställning byggde till väsentliga delar på rikets motsvarande lag (FFS 184/58) och tillhörande verkställighetsförordning (FFS 3/59). Sålunda hade beträffande anläggningskostnaderna för yrkesskolan följts i riket gällande principer för statens centralyrkesskolor, enligt vilka Mariehamnsstad borde reservera 3 årliga elevplatser för varje tusental invånare och landskommunerna 1 årlig elevplats för varje tusental invånare. Anläggningskostnaderna skulle därefter fördelas på elevplatserna, skilt för egentliga byggnadskostnader och för övriga anläggningskostnader, varefter staden ägde erlægga 50 % av byggnadskostnaderna för stadens platser, landskommunerna 35 % på byggnadskostnaderna för deras platser samt samtliga kommuner 30 % för övriga anläggningskostnader (rikets lag § 14) per elevplats. De platser, som icke skulle tecknas av kommunerna, skulle helt finansieras av landskapet. Beträffande de årliga underhållskostnaderna hade landskapsstyrelsen dock avvikit från i riket gällande principer ity att dessa kostnader enligt förslaget skulle fördelas på samtliga landskapets kommuner - också på dem, som icke voro skyldiga att reservera elevplats - enligt kommunernas skattöretal. Härigenom skulle en jämnare fördelning av dessa kostnader från år till år åstadkommas, medan i riket gällande fördelningsgrund, efter beläggningen av elevplatserna, medförde mycket varierande kostnader från år till år i synnerhet för de mindre kommunerna. Ytterligare bör framhållas, att landskapsstyrelsen i framställningen hade beräknat platserna till 40, då enligt gällande lag handelsavdelningen icke hör till yrkesskolan. I detta avseende är en ändring att vänta sålunda att handelsavdelningen uppenbarligen kommer att kunna ingå som en egentlig avdelning vid yrkesskolan, varigenom platsantalet beräknas stiga till 52.

Vid behandlingen i landstinget föreslog lag- och ekonomiutskottet, att förslaget skulle ändras så, att kommunerna åläggas att teckna sammanlagt 43 platser i skolan med hänsyn till, att i riket staten icke tecknat mer än 20 % av centralyrkesskolornas totala platsantal. Därvid borde platsfördelningen mellan kommunerna beräknas så, att varje kommun till först tecknar en halv plats och därefter Mariehamn ytterligare 3 platser för varje fullt 900-tal invånare och varje landskommun ytterligare 1 plats

för varje fullt 900-tal invånare. Beträffande driftskostnaderna åter föreslog utskottet återgång till den i riket gällande normen om beläggningen som grund kommunerna emellan.

Stora utskottet åter ansåg, att strängare normer än i riket gällande icke borde antagas med mindre kommunerna först blivit hörda. Utskottet föreslog därför, att lagförslaget skulle förkastas samt att landstinget skulle hemställa hos landskapsstyrelsen om ny framställning i ämnet efter det kommunerna blivit hörda i frågan. Därvid rekommenderades den av lag- och ekonomiutskottet föreslagna utvägen såsom grund för anläggningskostnadernas fördelning.

För att närmare klargöra de olika alternativens praktiska verkningar har landskapsstyrelsen approximativt beräknat kostnaderna i bifogade bilagor. Totala anläggningskostnaderna ha därvid beräknats till 200 Mmk varav 160 Mmk ansetts som egentliga byggnadskostnader och 40 Mmk som andra anläggningskostnader. Kommunernas andel i de årliga underhållskostnaderna ha, likaså approximativt, beräknats till 7 Mmk. I bilaga I och II ha skolans anläggnings- och underhållskostnader därefter fördelats enligt olika alternativ. Alternativ I avseende landskapsstyrelsens förslag i framställningen till landstinget men med 52 årliga elevplatser (handelsavdelningen medräknad), Alternativ II enligt lag- och ekonomiutskottets förslag och Alternativ III utgörande lagberedningsbyråns nya förslag.

Alternativ I. Landskapsstyrelsens förslag. Enligt det av landskapsstyrelsen i framställning № 27/1960 framlagda förslaget skulle Mariehamn erhålla 21, Finström 1, Föglö 1, Hammarland 1, Jomala 2, Lemland 1, Saltvik 1 och Sund 1 elevplats, medan återstående elevplatser skulle förbli landskapets elevplatser. Kostnadsfördelningen skulle däremot ske enligt skattöreprincipen mellan samtliga kommuner. Så länge extraordinarie anslaget för skolhuset icke blivit slutbehandlat, har landskapsstyrelsen velat fasthålla vid denna fördelningsgrund. Skulle i samband med anslaget beviljande ställas villkor för, att landskapets kommuner deltaga med en större andel i totalkostnaderna, skulle landskapsstyrelsen föreslå landstinget antingen en ändring av lagen om yrkesundervisning i sådan riktning, att kommunernas skyldighet att deltaga i kostnaderna utökades, eller en sådan ändring av skolans planering, att antalet elevplatser i behövlig mån minskades.

I beräkningarna ha upptagits blott de obligatoriska platserna för detta alternativ. Härigenom bli kostnaderna för kommunerna, då endast 29 platser måste tecknas, väsentligt mindre än vid en yrkesskola i riket. Det är därför troligt, att extraordinarie anslag för det nu projekterade

skolhuset icke kan erhållas med mindre kommunerna frivilligt teckna ytterligare platser, måhända sammanlagt 43. Vid frivillig teckning kunna också halva platser komma ifråga.

Alternativ II. Lag- och ekonomiutskottets förslag. Förslaget leder beträffande anläggningskostnaderna till att kommunerna samfällt teckna 43 av skolans beräknade 52 platser medan landskapet skulle teckna återstående 9 platser. Härigenom skulle proportionen mellan kommunernas och landskapets platser bli densamma som i riket mellan kommunernas obligatoriska platser och statens platser. Att märka är dock, att kommunerna i riket frivilligt tecknat platser i sådan utsträckning, att proportionen mellan kommunernas sammanlagda platsantal och statens är en annan, d.v.s. staten har mindre än 20 % av kommunernas platser. Beträffande driftskostnaderna föreslår utskottet fördelning efter beläggning, varför en enskild kommuns kostnader enligt denna fördelningsgrund kan variera rätt mycket från år till år, i synnerhet då det är fråga om en av de mindre kommunerna. För att göra exemplet i bilagan fullständigt har medelbeläggningen under de tre senaste åren tagits till grund för beräkningen.

Alternativ III. Lagberedningsbyråns förslag. På grund av den ojämnheter, som i vissa avseenden förekommer vid fördelning enligt lag- och ekonomiutskottets förslag, har landskapsstyrelsen låtit utarbeta ett nytt förslag att framläggas för Fullmäktige i detta sammanhang. Därvid har lagberedningsbyrån utgått ifrån, att 43 platser skola fördelas mellan kommunerna i proportion till deras skatteunderlag. Elevintagningen sker emellertid så att i första hand elever placeras på hemkommunens platser. Då det därför är nödvändigt att fördela elevplatserna i hela och halva platser, kan full jämnheter i fördelningen icke uppnås, men fördelningen blir dock jämnare än enligt de två andra alternativen. Också med denna fördelningsgrund blir det nödvändigt att justera fördelningen med vissa tidsintervaller, förslagsvis vart femte år. De årliga underhållskostnaderna åter skulle enligt detta förslag fördelas såsom enligt alternativ I, d.v.s. i direkt proportion till kommunernas skattöreantal.

Elevhemmet. Ehuru de aktuella byggnadsplanerna för yrkesskolan icke omfatta något elevhem bör ett elevhem framdeles inrättas och plats har fördens skull reserverats härför på yrkesskolans tomt. En fullständig bild av de utgifter kommunerna få vidkännas för yrkesskolans anläggning måste även omfatta en beräknad kostnad för elevhemmets uppförande. Tillsvidare kan man approximativt räkna med ett elevhem om 40 platser till en total kostnad om 36 Mmk. Av platserna skulle 32 komma på kommunerna, i detta fall blott landskommunerna, vilka äro skyldiga att teckna platser i proportion till skolans platser. Också här måste platserna fördelas såsom

hela eller halva platser. Kostnaden per plats skulle bli 900.000 mark och härav skola kommunerna erlägga 30 %. I bilaga III har denna kostnadsfördelning beräknats enligt samma fördelningsgrunder som tillämpats i de olika alternativen för själva skolans anläggande (övriga anläggningskostnader).

Då till grund för fördelningen kommer att ligga invånarantal och skattöreantal efter inkorporeringen av Mariehamns randområden, vilket endast kan beräknas approximativt i dagens läge, har 2.000 invånare överförs från Jomala till Mariehamn. Av skattörena, som äro beräknade enligt 1959 års preliminära uppgifter, har Jomala beräknats behålla ca 3.000.000. Slutlig fördelning av anläggningskostnaderna bör givetvis grundas på medeltalet av t.ex. tre års skattöreantal i kommunerna. I skattöreantalet har inräknats jämväl sjömansskatten sålunda, att 1/10 av det belopp kommunerna erhållit på grund av 1959 års sjömansinkomst ansetts vara det skattöreantal, som motsvarar sjömansinkomsten. Denna beräkningsgrund har fastslagits för fördelningen av centralsjukhusets driftskostnader (ÅFS 17/60).

Med hänvisning till den framlagda utredningen uppmanar landskapsstyrelsen Fullmäktige att före den 1 februari detta år meddela,

1) om Fullmäktige äro villiga att omfatta alternativ I under förutsättning att kommunen kan bli tvungen att teckna ytterligare platser,

2) om Fullmäktige äro villiga att frivilligt teckna platser enligt alternativ I utöver de obligatoriska platserna och till vilket antal, samt

3) vilket alternativ Fullmäktige överhuvud föredrar, med eller utan ändringar.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd H u g o J o h a n s s o n

Lagberedningssekreterare R o l f S u n d m a n .

Kortfattad sammanställning av plats- och kostnadsfördelning.

Kommun	Invånare 1961	Skattören 1959	Platsfördelning (52 pl)			Anläggningskostnader per skattöre			Driftskostnader per skattöre er medelbeläggning och enl. sk.ö.
			Alt. I	Alt. II	Alt. III	Alt.I	Alt.II	Alt.III	
Brändö	830	635.844	-	$\frac{1}{2}$	1	-	1:03	2:06	0:06
Eckerö	921	1.069.375	-	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	-	1:80	1:80	0:21
Finström	1.868	2.431.136	1	$2\frac{1}{2}$	3	0:53	1:34	1:60	0:31
Föglö	1.093	1.288.396	1	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	1:04	1:55	1:55	0:57
Geta	658	599.483	-	$\frac{1}{2}$	1	-	1:08	2:17	0:37
Hammarland	1.305	1.463.466	1	$1\frac{1}{2}$	2	0:90	1:33	1:78	0:31
Jomala	2.143	3.349.548	2	$2\frac{1}{2}$	4	0:87	1:09	1:74	0:30
Kunlinge	670	609.486	-	$\frac{1}{2}$	1	-	1:00	2:00	0:17 0:20
Mökar	578	503.656	-	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	-	1:29	1:29	0:15
Lenland	1.087	1.607.510	1	$1\frac{1}{2}$	2	0:81	1:22	1:62	0:28
Lumparland	393	439.916	-	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	-	1:45	1:45	0:34
Saltsvik	1.824	2.052.397	1	$2\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{2}$	0:63	1:57	1:57	0:27
Sottunga	269	336.121	-	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	-	1:92	1:92	-
Sund	1.268	1.341.704	1	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	0:96	1:44	1:44	0:19
Vårdö	561	600.780	-	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	-	1:09	1:09	0:31
Mariehamn	6.680	15.674.298	21	$24\frac{1}{2}$	20	2:31	2:76	2:25	0:11
Åland	22.148	34.003.116	29	43	43				

Bilaga III.

REGERINGENS proposition till Riksdagen
med förslag till lag angående ändring av
lagen om yrkesundervisningsanstalter.

I 1 § lagen om yrkesundervisningsanstalter (184/58) stadgas, att med yrkesundervisningsanstalt avses handels- och industriministeriet underlydande skolor och institut, som meddela grundläggande yrkesundervisning och vidareutbildning på industrins och byggnadsverksamhetens, hantverkets, näringsekonomins samt med dem jämförbara serviceyrkens, så ock på samfärdselns område jämte kompletterings- och specialkurser, som anordnas vid dem, samt andra med dem jämförliga undervisningsanstalter. Enligt nämnda stadgande kan vid yrkesskola icke meddelas undervisning för affärsbranschen, även om det vore ändamålsenligt, att utbildning av försäljare och byråbiträden på orter, där yrkesskola verkar och där det ur ekonomisk synpunkt icke är sakligt att grunda särskild handelsläroanstalt, kunde meddelas i yrkesskolor. Vid de handelsläroanstalter, som arbeta med stöd av lagen om handelsläroanstalter (155/39) och vilka indelas i handelsinstitut, handelsskolor, affärsbiträdesskolor och specialskolor för affärsbranschen, har meddelats all kommersiell utbildning, som är lägre än högskolestadiet. Utvecklingen har dessutom lett därhän, att undervisningen i dessa koncentrerat sig i huvudsak på handelsinstituts- och handelsskoleundervisning samtidigt som affärsbiträdesutbildningen minskat. Det är likväl uppenbart, att den kommersiella utbildningen på lägsta stadium, affärsbiträdes-, försäljare- och byråbiträdesutbildningen väl lämpar sig för yrkesskolorna på för ändamålet inrättade avdelningar.

Enligt gällande stadganden skulle intet hinder föreligga för att i samband med yrkesskola med stöd av lagen om handelsläroanstalter skulle verka försäljare- eller affärsbiträdesskola, som skulle ha egen direction. Ett sådant förfarande vore likväl svårt att genomföra på grund av att grunderna för beviljande av handelsläroanstalternas statsunderstöd avvika från dem för yrkesskolorna, varför skilda räkenskaper borde föras. Enligt lagen om handelsläroanstalter är understödet 75 % av samtliga godtagbara utgifter, medan det åter enligt lagen om yrkesundervisningsanstalter är 65 % av de årliga underhållskostnaderna och 75 % av utgifterna för anläggning av verkstad. Det ändamålsenliga vore, att alla i samma skola verkande avdelningar även finge statsunderstöd enligt samma lag. För att man vid yrkesskolorna skall kunna meddela undervisning för affärsbranschen föreslås, att till 1 § fogas ett stadgande, som avser detta.

I 2 § 2 mom. lagen om yrkesundervisningsanstalter stadgas, att de yrkesskolor, för vilkas inrättande och upprätthållande kommunerna i denna lag åvälvas förpliktelser, äro allmänna yrkesskolor och till dem hänföras även statens centralyrkesskolor. I lagen har man sökt att försätta de kommunerna tillhöriga allmänna yrkesskolorna och statens centralyrkesskolor i samma ställning även i den meningen att kommun som reserverat i lagen fastställda elevplatser i statens centralyrkesskola, skulle underkastas likartade ekonomiska bördor som kommun, vilken reserverat dessa platser i kommunal, statsunderstöd åtnjutande yrkesskola. I statens centralyrkesskolor erhålla eleverna från början av år 1960 en fri måltid per dag. Härav föranledda kostnader, så oc några andra mindre utgifter, som nu stanna staten till last, borde inräknas i de årliga underhållskostnaderna, i vilka de kommuner, som reserverat elevplatser i skolan, borde deltaga. Likaså är det sakenligt, att i lagen uttryckligen skulle stadgas, att från centralyrkesskolas utgifter borde avdragas erhållna inkomster, innan kommunernas andel i kostnaderna fastställles. Såsom statens andel för den av kommun reserverade elevplatsen skulle kvarstå 65 % av sagda kostnader. Enligt lagen kan åter åt kommunala läroanstalter icke beviljas statsunderstöd för elevkosthåll, varför lagen i denna del borde ändras, så att kostnaderna för elevplats i centralyrkesskola och i kommunal yrkesskola skulle motsvara varandra.

År 1959 funnos i kommunerna tillhöriga allmänna yrkesskolor 5.984. elever och i de förberedande yrkesskolorna, som ombildas till allmänna yrkesskolor, 7.023 elever. Enligt beräkning finnas i de kommunala allmänna yrkesskolorna år 1961 ca 8.000 elever. Enär en stor del av kommunerna icke ännu fullgjort sin skyldighet att inrätta yrkesskolor, kommer elevantalet i de allmänna yrkesskolorna under de närmaste åren att anmärkningsvärt ökas och det kan beräknas, att, sedan samtliga kommuner fullgjort sina i lagen om yrkesundervisningsanstalter stadgade förpliktelser, i yrkesskolor, som tillhöra kommuner och kommunalförbund, kommer att finnas ca 25.000 elever. Emedan arbetsårets längd i allmän yrkesskola är 220 dagar och kostnaderna för kosthållningen enligt nuvarande kostnadsnivå är ungefär 70 mk per frukost, kan det anses, att kostnaderna för kosthållningen vid de allmänna yrkesskolorna år 1961 uppgå till 123.200.000 mk, varav statsunderstödet vore 65 % eller 80.080.000 mk. Efter det yrkesskolnätet i sin helhet utbyggt, skulle kostnaderna för kosthållningen uppgå till ca 385.000.000 mk om året varav statens andel i understöd vore 65 % eller 250.250.000 mk.

Riksdagen har i sitt svar på Regeringens proposition med förslag

-3-

till inkomst- och utgiftsstat för år 1960 under 13 Ht. X:24 (sidan 15) meddelat, att den finner det rättvist, att yrkesskoleeleverna beträffande skolmåltid jämsställas med eleverna vid centralyrkesskolorna.

Med stöd av vad ovan anförts, förelägges Riksdagen till antagande följande lagförslag:

L a g

angående ändring av lagen om yrkesundervisningsanstalter.

I enlighet med Riksdagens beslut ändras 20 § lagen den 25 april 1958 om yrkesundervisningsanstalter (184/58) samt fogas till lagen ett nytt 2 mom. till 1 § och en ny 11 a §, som följer:

1 §.

Vid yrkesundervisningsanstalt må med statsrådets tillstånd även inrättas avdelningar eller skolor, som meddela yrkesutbildning inom affärsbranschen.

11a §.

I 6 och 7 §§ av denna lag avsedda yrkesundervisningsanstalter åtnjuta statsunderstöd med 65 procent av kostnaderna för fri skolmåltid åt eleverna enligt av handels- och industriministeriet fastställda grunder.

20 §.

I statens centralyrkesskola delaktiga kommuners andel av de årliga underhållskostnaderna, till vilka hänföres skolans verkliga utgifter med avdrag av erhållna inkomster, utgör för de av kommunerna sammanlagt reserverade årliga elevplatsernas del 35 procent. Kommunernas andel fördelas dem emellan i förhållande till de nyttjade elevplatserna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.

Helsingfors den 21 oktober 1960.

Republikens President

URHO KEKKONEN

Minister Pauli Lehtosalo.

Kostnadsfördelning enligt landskapsstyrelsens förslag.

Kommun	Invå- nare 1961	Skattören 1959	Årl. elev- plat- ser	Anläggn. kostnader	Per skat- öre	Driftskostnader 1958-1960					
						1958		1959		1960	
						Totalt	per sk.ö.	Totalt	per sk.ö.	Totalt	per sk.ö.
Brändö	830	635.844	1	1.015.000	1:60	-	-	65.000	0:10	63.500	0:10
Eckerö	921	1.069.375	1½	1.522.500	1:42	80.500	0:07	195.000	0:18	317.500	0:30
Finström	1.868	2.431.136	3	3.045.000	1:25	805.000	0:33	715.000	0:29	762.000	0:31
Föglö	1.093	1.288.396	1½	1.522.500	1:18	483.000	0:37	390.000	0:30	381.00	0:29
Geta	658	599.483	1	1.015.000	1:69	322.000	0:54	195.000	0:32	190.500	0:32
Hammarland	1.305	1.463.466	2	2.030.000	1:39	644.000	0:44	520.000	0:35	508.000	0:35
Jomala x)	2.143	3.349.548	3½	3.552.500	1:06	1.127.000	0:34	910.000	0:27	889.000	0:26
Kumlänge	670	609.486	1	1.015.000	1:66	-	-	130.000	0:21	190.500	0:31
Kökar	578	503.656	½	507.500	1:01	-	-	65.000	0:13	127.000	0:25
Lemland	1.087	1.607.510	1½	1.522.500	0:95	483.000	0:30	390.000	0:24	381.000	0:24
Lumparland	393	439.916	½	507.500	1:15	161.000	0:36	130.000	0:29	127.000	0:29
Saltvik	1.824	2.052.397	3	3.045.000	1:48	966.000	0:47	780.000	0:38	508.000	0:25
Sottunga	269	336.121	½	507.500	1:51	-	-	-	-	-	-
Sund	1.268	1.341.704	2	2.030.000	1:51	161.000	0:12	325.000	0:24	381.000	0:28
Vårdö	561	600.780	½	507.500	0:84	80.500	0:13	130.000	0:22	127.000	0:21
Mariehamn x)	6.680	15.674.298	33	15.209.000	2:88	1.690.500	0:11	2.080.000	0:13	2.032.000	0:13
Åland	22.148	34.003.116	56	68.554.000	2:02	7.003.500	0:20	7.020.000	0:20	6.985.000	0:20

x) Skattöretalen för Jomala och Mariehamn ha reglerats approximativt efter be-folkningsöverflyttningen så att 3.000.000 sk.ö. överförts till Mariehamn.

y) Det bör observeras, att relevantalet för Mariehamn under ifrågavarande år var missvisande för kostnadsför-delning efter inkorporeringen.

Avskrift.

Handels- och industriministeriet

Helsingfors, den 2 november 1960

№ KD 381/102/60

(I svaret bör hänvisas till detta nummer)

Hänvisning: Eder skrivelse № 8/16-31/
26.10.1960.Ärende: Byggnadsunderstöd för
Ålands yrkesskola.

Till Finansministeriet.

Återställande den åberopade skrivelsen jämte bifogade handlingar får handels- och industriministeriet värdsamt meddela, att ministeriet tidigare i utlåtande av 24.9.1960 har meddelat som sin uppfattning, att på Åland i fråga om fördelningen av grundläggghingskostnaderna för yrkesskola borde följas de principer, som ha stadgats i lagen om yrkesundervisningsanstalter (184/58), även om denna lag icke gäller landskapet Åland. Därvid utgjordes utgångspunkten av antagandet, att kommunerna själva uppföra skolan och att staten beviljar byggnadsunderstöd för ändamålet med stöd av nämnda principer i den ifrågavarande lagen. Därefter har Ålands landskapsstyrelse i skrivelse № 3922/22.10.1960 gjort en framställning därom, att inom landskapet skall uppföras en yrkesskola, som motsvarar statens centralyrkesskola. Den principiella skillnaden mellan dessa skolor skulle endast vara den, att i fråga om centralyrkesskolan byggare och ägare är staten, vilken säljer elevplatser till kommunerna och följaktligen i första hand svarar för kostnaderna (Jfr. förordningen om yrkesundervisningsanstalter № 3/16.1.1959 42-46 §§). I detta sammanhang må det konstateras, att i vårt land finnas endast sju centralyrkesskolor och att den åttonde först är under grundläggning, varför, om samtliga kommuner i Finland beaktas, icke ens tillnärmelsevis alla ha möjligheter att få köpa elevplatser i centralyrkesskolor. Detta omöjliggör naturligtvis icke ett sådant beslut, att Åland erhåller en undervisningsanstalt, som motsvarar en centralyrkesskola.

Om på Åland principerna i den ifrågavarande lagen skulle följas i fråga om yrkesskolans platsreserveringar, skulle denna skola bli relativt liten, enär det på Åland icke finnes ett enda samhälle med över 20.000 invånare (Jfr. ovannämnda lag 6 och 7 §§). Fördens skull kunde det anses ändamålsenligt, om inom området finnes ett större behov än den i lagen förutsatta platsreserveringsskyldigheten, att kommunerna vid behandlingen av planen för skolans grundande skulle förbinda sig att i medeltal göra en exempelvis med hänsyn till minimiantalet dubbel platsreservering. Dessutom skulle staten kunna reservera ca 20 % av elev-

-2-

platsernas obligatoriska antal, i vilket fall även de kommuner, som ha under 1000 invånare och som enligt lag icke skulle vara skyldiga att reservera elevplatser, skulle kunna få sina elever utbildade i yrkesskola. Därigenom skulle det även kunna undvikas, att en alltför liten skola skulle uppföras.

Enligt ministeriets uppfattning skulle landskapet Åland kunna få uppföra ifrågavarande skola och staten kunna bevilja förskottsunderstöd därför, vars storlek skulle komma att motsvara hela beloppet av byggnadskostnaderna. I sista hand skulle kostnaderna fördelas i enlighet med stadgandena om centralyrkesskolor. Därvid skulle de i lagen nämnda principerna komma att förverkligas, och landskapet Åland skulle i fråga om grundläggningskostnaderna för yrkesskolan komma att placeras i samma ställning som övriga kommuner i Finland.

Mot den i skrivelsen framlagda planen, att ifrågavarande skola skulle komma att ha 52 årliga elevplatser, medan totalantalet platser skulle vara 86, har ministeriet ingenting att anmärka under den förutsättningen, att kommunerna tillsammans reservera ca 45-47 årliga platser och att det med stöd av erfarenheten kan antagas, att det kommer att finnas tillräckligt många aspiranter till skolan samt att det föreligger placeringsmöjligheter för sagda antal elever. Likväl borde minimiantalet elever i klasserna I icke få underskrida 12. Samtidigt bör det märkas, att handelsavdelningar med stöd av gällande lag icke kunna inrättas vid yrkesskolan. En proposition med förslag till ändring av lagen i detta hänseende har likväl förelagts Riksdagen under senaste oktober månad, och först sedan ifrågavarande lagändring har kommit till stånd, kunna nämnda avdelningar inrättas vid yrkesskolor.

I ministerns ställe

Överdirektör Aarno Niini.

T.f. yngre regeringssekreterare Matti Nuutila.